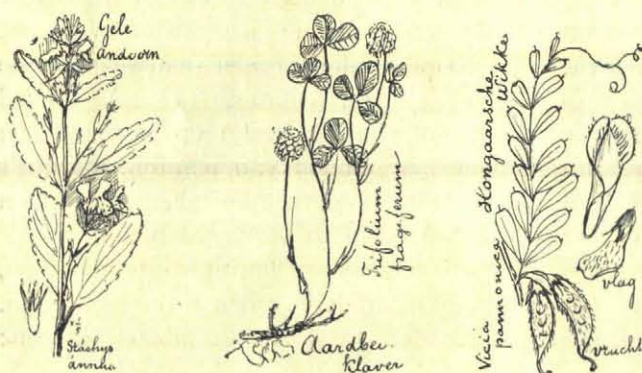

en losplaatsen van schepen (Amsterdam, Vlissingen), op onbebouwd terrein midden in de groote steden en op vele andere dergelijke plaatsen. Ook planten uit andere deelen van ons land kunnen op dergelijke plaatsen opslaan; zoo vond ik b.v. dezen zomer op een stuk bouwterrein aan de Passeerdergracht te Amsterdam één enkel exemplaar van *Silene Armeria* (zie het fig.), een plant uit 't O. en Z. van ons land, merkwaardig door de kleverige ringen tusschen de knoopen, die blijkbaar dienen moeten om sommige

insecten tegen te houden en dus ter vermindering van ondoeltreffend bloemenbezoek. Dergelijke inlandsche planten willen wij echter geen Pothoofdplanten noemen, daar het begrip anders te ruim en daardoor te vaag zou worden.

Ook vele andere landen worden zoo met immigranten overstelpt; waar maar verkeersmiddelen en fabrieken komen, daar kunnen Pothoofdplanten opslaan, als ze daartoe slechts een geschikt terrein met gunstige omstandigheden kunnen vinden, hoewel dergelijke planten geenszins op al die plaatsen voorkomen, waar men ze met reden zou kunnen verwachten.

De vraag rijst nu: moeten we dergelijke planten nu als Nederlanders beschouwen en in onze flora's opnemen of niet? 't Meest rationeel lijkt het me toe, die planten welke zeker Adventiefplanten en niet reeds ingeburgerd zijn, in de dichotomische tabellen onzer flora's op te nemen, maar ze met een bijzondere letter te drukken. Immers dergelijke

planten, die misschien één- of tweemaal bij ons gevonden werden en later door niemand meer worden gezien, zijn moeilijk als inlandsche te beschouwen, doch het lijkt mij voor 't gemak van het determineren zeer ondoelmatig deze planten geheel van onze flora af te scheiden en in een afzonderlijke tabel te vereenigen.

Deze planten zijn somtijds zeer moeilijk te determineren, daar ze dikwijls niet in onze Nederlandsche flora's zijn opgenomen en verder door de ongewone en meestal ongunstige omstandigheden soms vrij sterk in habitus veranderen. ¹⁾ 't Verdient daarom aanbeveling, wanneer men (meenende een dergelijke plant voor zich te hebben) zijn determinatie wenscht te verifieeren, de exemplaren levend of op goede wijze gedroogd (en dus niet al te sterk geperst) op te zenden aan den heer L. Vuyck, president der Nederlandsche Botanische Vereeniging, te Leiden of aan den heer Chr. W. Goethart, secretaris van bovengenoemde vereeniging, eveneens te Leiden. Bovendien zende men van elke Pothoofdplant, die men op een nieuwe plaats meent te vinden, na droging één goed en volledig exemplaar met vermelding van vindplaats op aan één van de beide genoemde heeren, die dan daaruit gegevens verkrijgen kunnen voor de kennis van de verspreiding dezer planten. 't Is niet voldoende opgaven van plantennamen in te zenden, daar de Botanische Vereeniging dan geen waarborg heeft, dat de inzender geen determinatiefout gemaakt heeft (wat niet zelden voorkomt); bijzending van exemplaren met vermelding der vindplaats is dus noodzakelijk.

In de volgende aflevering wil ik eenige excursies vermelden, die ik bij Amsterdam en Deventer maakte, waarbij ik vele dergelijke Pothoofdplanten mocht vinden.

J. R. KATZ.

¹⁾ Een sterk sprekend voorbeeld hiervan is *Sisymbrium Wolgense*, die in twee vormen voorkomt en den botanici zooveel moeite gaf met 't determineren, dat men jaren noodig heeft gehad, om met zekerheid te kunnen vaststellen met welke plant men te doen had.

EEN KWAKKELWINTER.

"In den winter is de natuur dood!"
„In den winter gaan we natuurlijk niet naar 't veld, want dan is er buiten niets meer te vinden."

Ziedaar gezegden, welke door geen enkel lezer van ons tijdschrift meer beaamd worden. Vooral niet door wie de winterartikelen in de vorige jaar-

gangen gelezen heeft. En als ik dan ook mijn medelezers iets van mijn aantekeningen over den merkwaardigen winter van 1897 ga meedeelen, doe ik zulks niet, om bovengenoemde uitdrukkingen te weerleggen, doch alleen, om hen te troosten, als 't gieren der najaarsvlagen tot in hun botanistenhart doordringt; om hen te herinneren, dat hun lieve-

lingen, die den barren winter in 't vrije veld doorbrengen, door moeder natuur minstens even goed beschut zijn, als zijzelf, terwijl ze bij den milden haard hun kevers en vlinders „inzetten” of zich, bij 't naslaan van hun dagboek heilig voornemen den eersten den besten voorjaarsdag „die orchideeënduinpan” en „dat veenland, waar nu ook van alles stond,” weder te zien.

Als ik zoo in mijn dagboek snuffel, lees ik 1 Oct. '97: „Van de week heeft het reeds gevoren; witte bruggen en ijs in de slooten!” En ik herinner me, dat omstreeks dien tijd een paar warme vrienden en van de natuur en van 't schaatsenrijden, elkaar een vreemden winter voorspelden. Neen, niet alleen om die witte bruggen en bevloerde plassen! 't Zat heel wat dieper!

Een hunner had opgemerkt, dat de poppen van Wapendrager, Avondpauwoog, Lindepilstaart en andere „mooie Sphinxen” onder dezelfde boomen van verleden en voorverleden jaar wel tweemaal zoo diep in den grond zaten als gewoonlijk.

„Instinctmatig hebben de dieren zich zoo beschut voor de groote kou, die komen moet!”

Vriend B. leidde uit 't verschijnsel precies 't tegenovergestelde af En 't was niet alleen, neen in 't geheel niet uit zucht tot tegenspraak! Hij had het over de geringe warmtegeleiding des bodems en beweerde, dat de mooie horentjesrupsen zich zoo diep verpoppten, om niet aan te groote temperatuurwisseling bloot te staan. De zwoele dagen, die ~~deze~~ winter zeker brengen zou, mochten hen te vroeg als vlugge vlinders uit de aarde te voorschijn roepen!

Beide natuurvrienden waren het ten slotte eens, dat er, hetzij een strenge of milde, in alle gevallen een *vreemde* winter in aantocht was. En nadat ze op oude en nieuwe vindplaatsjes dezelfde nederigheid der poppen bespeurden, beloofden ze elkaar, wat winter er ook komen mocht, getrouw bijzonderheden aan te teekenen en verder hunne opgravingsresultaten met die van latere jaren, zoo mogelijk, te vergelijken. Want ze zouden aan 't verschijnsel hun aandacht blijven schenken.

Natuurvriend nummer twee scheen waarlijk gelijk te krijgen met zijn zachte-winter-voorspelling. Die witte bruggen hadden maar loos alarm gemaakt. 't Werd 19 December zonder vorst of andere, kille winterboden. Integendeel: op dien datum verbrak zoowaar een mijner Atalanta's zijn pophuls. Ik had in October nog een 15-tal rupsen en was zeer benieuwd, of die nu niet eens als rups of als pop zouden believen te overwinteren. Ik had dat nog nooit van Atalanta's gezien!

1 October verpoppten er veertien en toen 't nu half November werd, kreeg ik hoop. Daar begonnen echter de vlinderkleuren door de pophuid heen te schemeren. Ze werden bij den dag duidelijker.

Als je nu zoo iets op een zomervacantiedag overkomt, ga je natuurlijk met een schetsboek in je bereik, naast de kweekerij zitten lezen en dat ge de ontpopping zien zult, daar kunt ge vrij zeker op aan. Nu had ik wel dikwijls opgemerkt, dat de groei van insectenlarven en andere dieren bij langdurige kou veel langzamer gaat, dan met warm weer. Maar dat ik van half November tot 19 December zou moeten wachten, zie, dat had ik me nooit voorgesteld!

Den 19en verbrak dan de eerste Atalanta zijn kluis. Ook dat ging al niet bijzonder vlug. Den heelen morgen hing hij stil, half uit 't pophulsel en nadat hij, met een weinig hulp van mijn kant, er geheel uit te voorschijn kroop, was hij nog verre van geheel op streek. Loopen ging zelfs moeilijk. De vleugels heeft hij nooit geheel kunnen uitspreiden en toen er kouder dagen, van een graad of vijf Celsius, kwamen, lag het door kou bevangen zomervriendje half op zij in een hoekje van zijn doos. 't Eenige levensteeken was een af en toe bewegen van roltong of sprieten. Hoewel hij het nooit kouder gehad heeft, dan vijf graden C., mocht het me niet gelukken, hem te doen overwinteren. Januari haalde hij nog, maar stierf toen spoedig. Arm beest!

Toch waren de andere Atalanta's er niet beter aan toe. Die zijn niet eens ontpopt, maar in hun hulsel gestorven. Bij enkele was dit wel even opengebarsten, doch de verstijfde bloemenvriend had geen kracht, om zich er uit te werken.

„Als dat zoo in 't vrije veld ook toegaat, zullen er heel weinig Atalanta's den „vreemden” winter overleven,” was iemands meening. Nu, zoo heel algemeen als in vorige jaren, '96 en '97 bijvoorbeeld, is Atalanta in den zomer van 1898 niet geweest. Aan den anderen kant vertrouw ik echter, dat de in de vrije natuur overwinterende Atalantapoppen wel een beschuttingsmiddeltje te baat genomen hebben, dat soortgelijke resultaten opleveren moest, als die diep-in-den-grond-kruiperij der Sphinxen.

In dat geval zou natuurvriend nummer twee toch gelijk kunnen hebben met zijne geringe warmtegeleiding des bodems en zijne zachte-winter-voorspelling!

Als andere vlindervrienden nu ook eens eenige jaren lang dien poppendiepgang in verband met de temperatuur wilden nagaan, dan zouden uit die waarnemingen misschien wel mooie besluiten opge maakt kunnen worden. Bijvoorbeeld: dat de rupsen zich maar luk of raak ergens verpoppen, of, dat 't instinct ze de meest geschikte plaatsen aanwijst!

Beter dan *mijne* (ik zeg niet: *de*) vlinders zijn de planten in staat den winter te trotseeren.

Maken we bijvoorbeeld eene tocht naar 't veenland. Natte voeten? Die krijgt ge in de, om dezen tijd van 't jaar ondrooglijke straten van onze goede

stad Amsterdam, even spoedig. Bovendien zullen we al te groote plassen mijden. Dus naar 't veenland!

Daar trappen we nu ('t is 19 Dec.) op winterknoppen en wintervormen van allerlei planten. 't Veenmos, dat alles beschermt, groeit nog als kool. Het heeft het thans bij deze kwakkelwinter-temperatuur en overvloedig van vocht voorzien zelfs beter dan van den zomer, toen de gloeiende dagvorstin wel eens een plekje deed verdrogen en uitbleeken. Die witte veenmoslijkjes konden dan zoo scherp afsteken tegen de mooie, groene fluweelkleur hunner nog van 't leven genietende broeders!

Toch zien we ook nu een paar geelgroene plekjes boven 't donzen kleed uitsteken. De Sphagnumplantjes zijn hier veel langer, maar ook zwakker, spiereliger dan rondom. De dikke groene koppen, die 't kleed juist zoo vol maken, ontbreken hier.

Naar de oorzaak behoeven we niet lang te zoeken: Op vele „takjes” der zwakkelingen zien we hoopjes kleine bolletjes vastgekleefd zitten; ieder van 1 mM. middellijn. „Bepaald eieren van 't een of ander insect. De uitgekomen larfjes woele nu in 't weefsel der arme plant rond!” Daaraan dacht ik ook terstond, toen 'k die dingen voor 't eerst zag 't Was op een morgen in 't laatst van December. Hoe 'k ook zocht, larfjes kon ik niet vinden, maar toen ik 's middags nog eens keek, stonden mijne leukleurige eiertjes op rood gele steeltjes van 1 mM. hoog.

Toen rees een vermoeden bij me op, dat na 't gebruiken eener loop waarheid bleek. De gewaande eitjes waren miniaturpaddestoelen; alzoo: parasieten van 't veenmos. Zij hadden de verarming van den hospes op 't geweten!

Na eenigen tijd vallen de bolletjes af. En die zijn van tamelijk stevig maaksel; want zelfs tusschen dood veenmos zijn de losse kogeltjes, die wel wat van „zwart vogeltjeszaad” weg hebben, te vinden.

Zoo vinden ook de dichte Sphagnumdrommen hunne belagers! z i e D E E L V I p l a t .

Kijk, waar we dat veenmospolletje uitgetrokken hebben, is een geelwit stokje blootgekomen! Mag ik u *Viola palustris* voorstellen in wintercostuum?

Tegen November zijn de allerlaatste blaadjes van ons Moerasviooltje afgevallen. Eerst werden ze van groen geel en eindelijk geheel wit. Zoo'n groepje reinwitte, ongekreukte violenblaadjes kan wat aardig afsteken tegen 't mooie, groene mos! Zulk een herfstafereeltje stemt volstrekt niet tot treurigheid!

Nadat de top van den wortelstok flink met zetmeel was opgevuld, vielen de bladeren af. Zij hadden hun dienst verricht. En thans ('t is winter, herinner ik u even!) vinden we dat witte $\frac{3}{4}$ cM. dikke stokje in 't moskleed een paar cM. onder de oppervlakte! Heel aan 't uiteinde draagt het een paar uitsteekseltjes, die bij nadere beschouwing uit jonge, opge-

rolde blaadjes blijken te bestaan en daartusschen twee, drie peervormige bloemknopjes, nog geen 2 mM. lang; alles beschut door een paar haarrandige vliesjes.

Zoodra de eerste lenteadem ze oproept uit hun winterdommel, zullen deze blaadjes zich uitstrekken en ontrollen en 't paarse bloemoogje zal u vertellen, dat de korte rust der veenmosflora geëindigd is.

Eén plant is er echter, die in zoo'n kwakkelwinter eenvoudig aan geen

rust denkt. Dat is de Waternavel, *Hydrocotyle vulgaris*. Wit van kleur geworden, vielen ook zijn schildblaadjes, tenminste de grootste, in November af. Maar telkens komt aan 't uiteinde der kruipstengels weer een klein, heel klein blaadje te voorschijn. Ja, zelfs heb ik bij toeval in Januari nog wel bloemen gevonden. Die zijn echter, al is 't naaste familie van Bereklaauw en Waterscheerling, niet bijzonder groot. De heele bloemsteel is misschien 4 cM. hoog, maar vooral niet hooger. Hier in 't groote veenland zullen we ze dus niet makkelijk vinden.

Een paar pollen veenmos willen we echter meenemen. Die zetten we, thuisgekomen, voor 't venster in een diep bord met wat water. Ziezoo, dat's klaar!

Wie weet, wat voor bijzonders er nog voor den dag komt!

Laten we eens een polletje *Sphagnum* uiteenplukken! Dat mos kan heel wat verbergen!

Een paar kleine, zwarte, glimmende kortschildkevertjes laten zich hals over kop op den grond vallen. Ze zijn er doodelijk verschrikt van, dat zoo plotseling in hunne woning ingebroken werd en gaan beenen maken. Zoo kan de mooie en zeldzame *Carabus clathratus* ook over je handen komen loopen. In 't najaar verbergt die zich ook wel in 't veenmos. We kunnen hem buiten vangen, door op 't moskleed te gaan trappelen. Dan komt hij wel te voorschijn, meestal vergezeld van eenige kameraden.

In 't hart van ons polletje zit nog iets vreemds. Terstond wordt 't ding echter „winterknop” gedoopt en dat is 't dan ook. Maar van welke plant? En wat een vreemde vorm! Net een geschubde boomknop, maar een lange van wel $\frac{1}{2}$ dM. en langer soms. De punt er van is dichtbij of even boven de mosoppervlakte. Onderaan zitten witte worteltjes. 't Onderste deel van den knop is ook wit en meer naar boven wordt de kleur bruinachtig groen.

De schubben van onzen „langen boomknop” zijn zeer regelmatig geplaatst. Telkens zitten er twee tegenover elkaar en een volgend paar staat kruisgewijs ten opzichte van 't vorige. De tamelijk spitse punt bestaat uit twee, tegen elkaar sluitende schubben.

Zet ge uw winterknop nu in 't veenterrarium, dan merkt ge, dat hij 'swinters ook nog, hoewel langzaam, groeit. En zoodra de lente in 't land is, ontwikkelt hij zich tot een spierelike plant met kruisgewijze bladen. Bloemen komen er gewoonlijk niet aan, als sinjeur 't in 't terrarium zoo vochtig warm heeft. Maar houd hem eens buiten, niet warm en niet te nat! Er ontwikkelt zich eene plant, gewoonlijk niet hooger dan 3 à 4 dM., die in de bladoksels hoofdvormige trossen van gele bloemen draagt. De plant is waarlijk wel waard gekweekt te worden.

Gaat ge haar determineeren en „komt ge uit,” dan moet ze luisteren naar: *Lysimachia thyrsiflora*, de spiesbloemige Wederik; familie *Primulaceae*. En is er nu één plant, die gemakkelijk van haar naaste familie te onderscheiden is, dan is deze 't wel. Haar nicht *Vulgaris* is dadelijk te kennen aan mooie pluimen van groote, gele bloemen. *Lys. Nummularia*, 't Penningkruid lijkt weer op geen van beide vorige. Trouwens, dat kent iedereen met zijn dubbeltjes- en kwartjesvormige blaadjes, aan kruipstengels over den grond geschoven. De bloempjes, die òf alleen, òf bij tweeën in de bladoksels staan, lijken wel wat, in vorm, kleur en grootte, op die van vulgaris.

Dan is ons land nog een vierde *Lysimachia* rijk. Die heet *nemorum*, de boschbewoner. In Mei en

Juni steekt hij langs beekjes, watervalletjes en plasjes in Gelderlands bosschen, zijn kleine, weer gele bloempjes van de aarde omhoog.

Maar 'k sta nog altijd met die natte pol mos in de hand en de kille veenwaterdruppels, die me in de mouw loopen, vertellen, dat 't nog geen tijd is, om bloeiende *nemorum*'s te zoeken.

Daar zit nog *Drosera* tusschen 't mos. Neen, zoek niet de parelblaadjes van den zomer. Slechts een paar roode steeltjes, die naar elkaar toebuigen en aan den top een heel klein, overlangs toegevouwen blaadje dragen. Die roode steeltjes ontspringen uit een klein vuistje van samengeknepen vingertjes, alias jonge blaadjes. Ze beschutten elkaar voor de kou. Toch is midden in onzen kwakkelwinter menig blaadje zoo roekeloos zich te ontvouwen. Parelén, daar is echter geen denken aan! En bij de eerste nachtvorst wordt de voorbarigheid gevoelig gestraft. Tusschen dat bundeltje jonge blaadjes moeten nu ook die cleistogame bloemen voorkomen, die de heer Heimans wel gevonden heeft. (Zie: „Door 't Rietland”). Hoewel ik er heele *Drosera*-velden, tot stijve-rug-krijgens toe, om afgezocht heb, zag ik ze nog nimmer. Toch geef ik den moed niet op.

Hier en daar steken uit 't hart der *Drosera*-rosetjes nog de oude, bruingeworden bloeistengels op, met half leege vruchten er aan. De meeste der zeer lichte Zonnedaauwzaadjes, die veel op die van *Orchideeën* lijken, zijn door den wind al elders uitgezaaid. Laten we de zaadjes, die er nog in zijn, thuis op natte insectenturf leggen. Van 't voorjaar zullen ze opkomen en dan is 't aardig om te zien, hoe verbazend klein 't eerste, echte parelblaadje tusschen de kiemlobjes te voorschijn komt. Toch zijn de verteringsmachinetjes op dat kleine blaadje al in volle werking, wel te verstaan, wanneer er wat om te verteren aanwezig is.

Dat bleek me verleden jaar. Ik had toen een heele *Drosera*-weekerij. Zoowat al mijn plantjes kwamen op en de turf was met een fluweel, groen laagje bedekt. Nu liet ik één plaatsje met kiemplantjes van *rotundifolia* geheel aan zijn lot over. Een tweede drenkte ik om de week met water, waarin wat bouillon was gedaan.

En wat gebeurde er? Van de onbevoorrechte verdween de een na de ander. Ze stierven van honger! Het andere plaatje turf prijkte echter weldra met mooie, forsche plantjes. Een bewijs dus, dat de zeer kleine en nog weinig ontwikkelde blaadjes de voedingstaak toch reeds met goed gevolg volbracht hadden.

Op 't oogenblik is mijn *Drosera*-weekerij weer bezet met zaad van de drie soorten tegelijk, of liever naast elkaar. *Rotundifolia*- en *longifolia*-zaaden zijn voor 't ongewapend oog, gelijk van vorm en grootte.

Ze hebben veel weg van Orchideeën- of Parnassiazaad. Maar die van intermedia, de Drosera der heerlijke heipoeltjes, zien er uit als verkleinde reproducties van dat grijze „zangzaad” voor kanaries. 't Is een „gewoon,” eirond, leikleurigzaadje, niet langer dan $\frac{1}{3}$ mM!

„Hier staat zoowaar nog een varen.”

Welzeke, dat is *Aspidium cristatum*, de kamvaren. Die blijft 's winters groen. Deze dikke knoppen in 't mos, omgeven door een verbazend fijn en mooi vliesje, zullen van 't voorjaar voor nieuwe vanen zorgen. *Asp. spinulosum* en *Thelypteris* zijn moeilijker te vinden. Die hebben nu geen veeren meer. Wel knoppen, onderaan de dorre bladstelen en toegedekt door vergane „bladeren” van 't laatste seizoen.

Hier zitten de knoesten van Mannetjes- en Wijfjesvaren en daar die van *Osmunda* tusschen 't mos. De jonge veeren voor 't voorjaar zijn opgerold tot stevige schijven van 1 cM. dikte en een middellijn van 4 cM. Bruine, wollige schubben beletten winters kille hand eenige schade daarbinnen toe te brengen.

De spiraalschijven zitten in een kring; de hoofden gezellig bij elkaar gestoken, om zoo den winter door te komen.

Neen, laat hier uw plantenschop liever rusten. Zoo'n armdikke wortelstok van een volwassen Koningsvaren uit 't mos los te krijgen, kijk, daar zou een polderwerker nog een hijsch aan hebben. Voorkiemen zoeken gaat ook niet best. We wachten dus tot de lentewarmte de onvruchtbare veeren wakker geroepen heeft. De parmantige Winterkoning in dien Els jubelt er anders al lenteachtig op los.

20 December. *Viola odorata* vormt nog steeds nieuwe bladen. Een paar oude zijn gestorven en hunne diverse lijkjes liggen beschuttend over de groeiknopjes heen.

Speenkruid laat overal zijn glimmend groene, karakteristieke blaadjes zien. Jonge resedaplantjes, in den nazomer uit zaad opgekomen, vormen $1\frac{1}{2}$ cM. groote bladrozetjes op den zwarten grond.

De pelorische *Linaria*'s slaan vele nieuwe knoppen

op. Ook die ontwikkelen zich tot mooie rozetjes met dicht opeenstaande blaadjes. Veldkers, *Cardamine* komt allerwegen op. *Pratensis* vormt regelmatige wortelrosetjes en *hirsuta* dichte, dikke loofbosjes.

Ja, alles groeit voor mogelijke kou dik en dicht in en op elkaar. De wintervormen van heel wat planten doen aan die onschuldige samenscholingen. Een ander middelje tegen de kou merken we bij dit Helmkruid op. De oude, stevige, vierkante, bladerlooze stengels van *Scrophularia nodosa* steken nog als priemen uit de aarde op. De peervormige zaaddoosjes aan hun top zijn reeds lang leeggeschud. Aan den voet der stengels op den knoestigen wortelstok zien we spitse knoppen, bundeltjes bladen, geheel rood gekleurd door 't anthokyaan. Die kleurstof ontwikkelt warmte uit licht. Ze beschut dus de teere kinderen van *Flora perfect* tegen den ijzigen adem van den wintervorst. De werking der beste wollen bouffante is er nog maar een kleine jongen bij.

Naast onze *Scrophularia* steekt een ander bosje doode stengels uit den grond. Ze zijn veel korter en teerder dan de Helmkruidstaken en rond, inplaats van vierkant. Dat zijn stengels van 't Heksenkruid, een allerliefst plantje met dito witte bloempjes, van de familie van Wilgenroosje en St. Theunisbloem. (In jaargang 1 vindt ge er een afbeelding van.) Alle Hagenaars kennen het plantje natuurlijk, want 't Haagsche bosch staat er vol mee!

Of deze plant zich, behalve door zaad nog anders voortplant? Dat behoeft ge waarlijk niet te vragen. Let er maar eens op, hoeveel planten hier vlak bij elkaar staan. Terstond rijst een wortelstokvermoeden bij u op. Graven dan maar; denk er om: tamelijk diep!

We brengen teere, witte uitloopers voor den dag met hier en daar een schub en aan den top een knopje, het embryo der *Circaea* voor 't volgend jaar. Anthokyaan is hier niet noodig en ontbreekt dan ook geheel. De uitloopers zitten immers diep genoeg in den grond. Hen zal de vorst niet licht bereiken.

CHR. H. J. RAAD.

(Wordt vervolgd). H. 206.

Een welkome Uitgave.

Nieuwe Naamlijst van Nederlandsche Diptera door F. M. van der Wulp en Dr. J. C. H. de Meijere. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1898.

„Toen in 1845 de Nederlandsche Entomologische Vereeniging werd opgericht en eene nauwere aansluiting tengevolge had van hen, die zich bij ons met entomologie bezig hielden, lag het voor de hand, dat het jeugdige genootschap voornamelijk moest streven, om de insectenfauna van ons land te leeren kennen. Allen, die waren toegetreden, en

ook schrijver dezes, waren het daarover eens. Het kwam echter al dadelijk aan het licht, dat verreweg de meesten hunner uitsluitend de Lepidoptera tot voorwerp hunner studiën hadden gekozen en daarentegen aan de overige insectenorden betrekkelijk zeer weinig werd gedaan. Zou de Entomologische Vereeniging aan haar doel beantwoorden, dan moest aan dien toestand een einde komen. Zonder af te wachten, wat anderen voornemens waren, besloot ik daarom mij eene dier minder of niet behandelde gedeelten aan te trekken en aarzelde ik geen oogenblik om mijne keuze tot de Diptera te bepalen.”